

Expunere de motive

Având în vedere că România este un stat de drept, democratic și social, printre ale cărui valori supreme se enumeră și libera dezvoltare a personalității umane, demnitatea omului, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, apreciem că legislația actuală în materie penală trebuie modificată și completată astfel încât să asigure respectarea valorilor enunțate. Astfel, considerăm că legile menționate în titlu prezintă deficiențe și nu se raliază la normele prevăzute de legea fundamentală a statului, dar nici la exigențele impuse de actele normative adoptate de instituțiile Uniunii Europene, ce au caracter obligatoriu pentru statele membre, printre care și România. În acest sens, indicăm art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, potrivit căruia nicio persoană nu poate fi supusă pedepselor ori tratamentelor degradante sau inumane. Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat deja cu privire la încălcarea acestor prevederi de către statul român, în cauza Rezmiveș și alții împotriva României, instituind în sarcina statului obligația de a plăti despăgubiri. Pentru a ne asigura că nu vor mai exista astfel de situații, prejudiciabile pentru România, considerăm necesară, legală și oportună adoptarea modificărilor și completărilor propuse.

Totodată, facem cunoscut unul dintre principiile de bază cuprinse în Recomandarea Rec (99) 22 a Comitetului de Miniștri privind suprapopularea penitenciarelor și inflația populației penitenciare: *„Privarea de libertate trebuie considerată o sancțiune sau o măsură de ultimă instanță și, de aceea, nu trebuie prevăzută decât atunci când gravitatea infracțiunii face ca orice altă sancțiune sau măsură să fie în mod vădit inadecvată.”*. În actul menționat se găsesc și anumite măsuri pe care statele membre ar trebui să le aplice pentru evitarea suprapopulării penitenciarelor, atât anterior procesului penal, cât și ulterior acestuia, rezumându-le în continuare pe cele mai relevante:

- aplicarea pedepsei închisorii doar în cazuri excepționale, când natura și gravitatea infracțiunii o impun;
- aplicarea unor sancțiuni în folosul comunității;
- aplicarea unor sancțiuni de natură a facilita reintegrarea socială a infractorului.

Scopul aplicării sancțiunilor de drept penal este cel al restabilirii ordinii de drept, iar nu al privării infractorilor de anumite drepturi. Astfel, acestea nu ar trebui să aibă doar caracter punitiv, ci și preventiv, dar și să asigure reeducarea persoanelor care au săvârșit fapte penale.

De asemenea, considerăm că, prin legislația în materie penală în vigoare caracterizată prin aplicarea unor sancțiuni penale preponderent privative de libertate, aspect care a determinat aglomerarea penitenciarelor, statul român încalcă și principiul umanismului în dreptul penal, având obligația de a consacra sancțiuni compatibile cu conștiința juridică și morală a societății, în funcție de gradul de pericol al faptelor săvârșite.

Raportat la nerespectarea dreptului la demnitate umană, ca urmare a suprapopulării penitenciarelor, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Constituția României, republicată, de art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, precum și de art. 4 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, arătăm că poate constitui un motiv de refuz din partea statelor membre de a preda persoana solicitată în baza unui mandat european de arestare, sens în care s-a pronunțat prin mai multe hotărâri și Curtea Constituțională Federală Germană.

Nu în ultimul rând, invocăm dreptul fundamental al egalității de drepturi, consacrat prin art. 16 din Constituția României, republicată, pentru a evidenția că și persoanelor condamnate trebuie să li se asigure libera dezvoltare a personalității umane, prin aplicarea unor sancțiuni de natură a facilita reintegrarea socială și reeducarea.

Prezenta propunere are ca scop reglementarea unor sancțiuni penale care să corespundă standardelor impuse de Uniunea Europeană, dar și de legea fundamentală a statului român, prin care să nu se mai încalce drepturile fundamentale ale persoanelor condamnate și prin care să se asigure respectarea Hotărârii-Pilot Rezmiveș și alții împotriva României, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 27 aprilie 2017. Totodată, nu trebuie omis nici efectul benefic pe care modificările legislative inițiate îl pot produce asupra bugetului de stat, în sensul micșorării substanțiale a costurilor necesare întreținerii deținuților.

Punem în vedere că, prin hotărârea menționată, Curtea a statuat că a fost încălcat art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului: „*Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.*”, iar statului român îi incumbă obligația de a plăti anumite sume de bani, cu titlu de despăgubire, reclamanților. Nu trebuie să neglijăm impactul negativ pe care îl va avea asupra bugetului de stat această obligație, având în vedere numărul mare de reclamanți și de cauze asemănătoare ce sunt pendinte pe rolul Curții.

De asemenea, a hotărât că statul va trebui să asigure, în colaborare cu Comitetul de Miniștri, un calendar pentru punerea în practică a măsurilor generale corespunzătoare, având ca scop soluționarea problemei supraaglomerării din locurile de deținere și problema condițiilor precare de detenție, în conformitate cu principiile Convenției. În acest sens, Guvernul a aprobat Calendarul de măsuri 2018-2024 pentru soluționarea supraaglomerării carcerale și a condițiilor de detenție. Învederăm că printre obligațiile asumate de Guvern se găsește și cea a modificării legislației în materie, astfel încât să fie prevăzută și aplicarea unor sancțiuni alternative pentru unele infracțiuni ce sunt pedepsite cu închisoarea.

În susținerea argumentelor pentru care ar trebui adoptat prezentul proiect de lege, adăugăm că multe dintre statele membre ale Uniunii Europene există deja implementate astfel de măsuri. Spre exemplu, legislația penală din Italia prevede măsuri alternative la executarea pedepsei cu închisoarea, cum ar fi arestul la domiciliul sau „închisoarea deschisă” (condamnaților le este permis să lucreze ziua în afara locului de detenție, dar noaptea sunt obligați să se întoarcă). De asemenea, Codul Penal al Republicii Cehia prescrie printre pedepse și arestul la domiciliu. Nu în ultimul rând, legislația Olandei și a Belgiei este raliată la aceste exigențe ce au caracter umanist.

Evidențiem că măsurile propuse nu reprezintă o inovație, ci unele dintre ele au mai fost reglementate de chiar legislația română într-o formă similară (de văzut art. 86⁷ și urm. din Legea nr. 104/1992 pentru modificarea și completarea Codului penal, a Codului de procedură penală și a altor legi, precum și pentru abrogarea Legii nr. 59/1968 și a Decretului nr. 218/1977, în prezent abrogată).

În ceea ce privește pedeapsa arestului la domiciliu, menționăm că a fost consacrată de legiuitorii diferitelor state încă din secolul al XVII-lea, iar monitorizarea cu ajutorul brățării electronice a fost utilizată pentru prima dată în anul 1983.

Astfel, având în vedere că legislațiile diferitelor state prevăd și în prezent măsurile alternative propuse, fără să fi căzut în desuetudine, apreciem că este pregnantă eficacitatea acestora.

INIȚIATOR:
Alina-Ștefania Gorghiu,
Senator PNL